



## INKLUDERINGSUTVALGET

opprettet ved kgl.res. 30. april 2010

NOU 2011: 14

# Bedre integrering

Mål, strategier og tiltak

*Toril Sundal Leirset*

*Medlem i Inkluderingsutvalget*

# Mandat:

## Forbedringer innen 5 hovedtema

### Hovedtemaer:

- Arbeid og sysselsetting
- Utdanning og kvalifisering
- Demokrati og deltakelse
- Verdier og konfliktløsning
- Bokonsentrasjon

### Perspektiv:

- Klasse
- Kvinner
- Ressurs

### Arbeidsform:

- Kunnskapsbasert gjennomgang
- Samfunnsøkonomiske analyser
- Forslag til mål – strategier og tiltak
- Bred enighet - 6 dissenser av 230 forslag

# Inkluderingsutvalget

- 17 medlemmer
- 5 arbeidsgrupper
- 10 utvalgsmøter



Osmund Kaldheim  
Rita Abrahamsen  
Solfrid Berntsen  
Marco Elsafadi  
Inés Hardoy  
Knut Kjeldstadli  
Toril Sundal Leirset  
Jill Loga  
Julia Maliszewska  
Norvald Mo  
Obiajulu Odu  
Ambreen Pervez  
Asle Toje  
Dhayalan Velauthapillai  
Thomas Wanjohi  
Henriette Sinding Aasen  
Ragnhild Ashaug

## Fakta om innvandrerbefolkningen

I 2011 er det om lag 500 500 personer som selv har innvandret til Norge.

Det er ca 100 400 norskfødte med innvandrerforeldre.

Innvandrerbefolkningen utgjør rundt 600 000 personer eller 12,2% av befolkningen.

Over 200 000 innvandrere har bodd i Norge kortere enn 5 år – det er over dobbelt så mange som i 2005.

7 av 10 innvandrere de senere årene kommer fra europeiske land.

# Foreslår ny definisjon av integrering

## Gammel definisjon:

- Integrering er norskopplæring og kvalifisering i den første tiden i Norge for nye innvandrere – særlig flyktninger.
- Inkludering handler om like muligheter og plikter, og hvordan samfunnet bør organiseres for å oppnå dette.

## Problemer med definisjonen:

- Integrering omfatter 1 av 3 innvandrere
- Med inkludering forstås vanligvis flere grupper enn bare innvandrere
- Fokus på mulighet, ikke resultat

## Forslag til ny definisjon:

- Integrering handler om
  - Kvalifisering, utdanning, arbeid, levekår og sosial mobilitet
  - Innflytelse og deltakelse i demokrati og sivilsamfunn
  - Tilhørighet, respekt for forskjeller og lojalitet til felles verdier
- Resultatet langs disse dimensjonene avgjør hvor vellykket integreringen er.
- Tosidig prosess hvor innvandrere og majoritet både påvirker hverandre, og utformingen av samfunnet.

# Ny strategi for integreringsarbeidet: Fra muligheter til resultater

- Dokumentasjonen av forskjeller og utvikling over tid viser gode resultater for flertallet og svake resultater for mindretallet
- Sektoransvaret svikter mindretallet med stort behov for bistand

## Forslag:

- Strategier og tiltak som kan redusere forskjeller
- Bedre tilpassing av tjenester og økt innsats fra sektorene
- "Gjør din plikt – krev din rett" – økt vekt på gjensidige forpliktelser
- Årlig dokumentasjon av resultater – monitor og melding

# Norge er i ferd med å få en ny underklasse

- Et mindretall i innvandrerbefolkningen har dårlige levekår over tid
- Lav yrkesdeltakelse er viktig årsak
- Mange kvinner er yrkespassive over tid
- Lavt læringsutbytte og høyt frafall blant noen unge. Økt rekruttering til lavinntekts grupper (sosial reproduksjon)

## Nøkkeltall

60 000 innvandrere er fattige

25% av innvandrerbefolkningen hadde vedvarende lavinntekt 2006-2008

Over 1/3 av innvandrerhusholdninger fra Afrika, Asia etc. hadde en inntekt under EUs lavinntektsgrense

37% av barn/unge med innvandrerbakgrunn bor i familier med vedvarende lavinntekt

# Levekårsløft for de som er dårligst stilt

## Mål:

- Tilsvarende levekår og samme sosiale mobilitet som resten av befolkningen



## Strategi:

- Levekårsløft
- Arbeid, utdanning, kvalifisering, deltakelse mv
- Tidlig og helhetlig innsats
- Styrke sosial mobilitet for barn og unge



# 32 600 flere innvandrere i jobb for å nå målet om like høy sysselsetting

	Sysselsatte i alt	Sysselsettingsprosent	Alle 15-74 år <sup>1</sup>	Antall sysselsatte hvis 69,7 prosent <sup>2</sup>	Beregnet forskjell mellom de to nivåene i absolutte tall <sup>2</sup>
<b>Hele befolkningen</b>	2 497 000	69,7	3 582 500	2 497 000	0
<b>Innvandrere i alt</b>	251 134	61,7	407 000	283 700	32 600
<b>Norden</b>	39 412	74,6	52 800	36 800	2 600
<b>Vest-Europa ellers</b>	32 884	71,7	45 900	32 000	-900
<b>EU land i Øst-Europa</b>	46 699	70,6	66 100	46 100	-600
<b>Øst-Europa ellers</b>	25 837	61,0	42 400	29 600	3 800
<b>Nord-Amerika og Oseania</b>	5 659	64,7	8 700	6 100	400
<b>Asia med Tyrkia</b>	71 700	53,9	133 000	92 700	21 000
<b>Afrika</b>	19 559	45,3	43 200	30 100	10 500
<b>Sør- og Mellom-Amerika</b>	9 384	62,8	14 900	10 400	1 000

Faktisk sysselsetting etter innvandrerkategori, landbakgrunn (verdensregion), og beregnet sysselsetting med nivå for alle i Norge. 4. kvartal 2009

Kilde: SSB

# Flere i varig arbeid

## Mål:

- Innvandreres arbeidsmarkedsdeltakelse på alle nivåer skal være tilnærmet den samme som for befolkningen for øvrig

## Strategi:

- Økt bruk av effektive tiltak
- Økt bruk av aktivitetsplikt
- Rekruttering av yrkespassive
- Helhetlige tiltakskjeder helt fram til varig lønnet arbeid
- 10-årig ekstra innsats
- Investering i omstillingsevne og kompetanse

# Utdanning og kvalifisering: Eksempler på tiltak

- Rett og plikt til gratis språkopplæring i barnehage for alle barn med kartlagte behov
- Kontantstøtteordningen avvikles – barnetrygden økes
- Innføringstilbud og ekstra innsats for elever som innvandrere
- Forpliktende samarbeid skole/hjem
- **Økt bruk av modulbasert kompetansegivende videregående opplæring**
- **Universitet og høyskoler skal utvikle planer for mangfolds rekruttering**
- **Voksenopplæring reformeres**
- **Gjennomgang av innhold og organisering av introduksjonsprogram**
- **Økt bruk av norskopplæring i kombinasjon med arbeidstrening**

# Voksenopplæring og grunnleggende kvalifisering av nyankomne innvandrere:

## kap. 8

- Grunnskole for voksne innvandrere er viktig
- 87.3% av deltakere i grunnskole og 20% i vidergående opplæring for voksne har innvandrerbakgrunn
- For de med lite grunnutdanning er voksenopplæringa en viktig inngangsbillett til sikkert og meningsfylt arbeid
- "voksenopplærings-systemet mangler kompetanse på tilpasning av opplæringsmodeller

# Voksenopplæring gir for lavt læringsutbytte – mange forblir analfabeter

- Innvandrere utgjør i dag nær 9 av 10 deltakere i grunnskole for voksne, men likevel er det ikke gjort en helhetlig omlegging av tilbudet.
- Arbeidsinnvandrere fra EU har ingen rettigheter (eller plikter) til norskopplæring.

## Nøkkeltall

Om lag 1 000 innvandrere i hvert årskull er ikke i stand til å lese- og skrive norsk godt nok

2 av 3 av innvandrere fra Afrika, Asia mv. har utilstrekkelig leseferdigheter ift kravene i dagens arbeids- og hverdagsliv

Mellom 52% og 62% besto skriftlig norskprøve siste to år, resultatkravet er 65%

42% av deltakere i introduksjonsprogram i 2010 gikk over i arbeid eller utdanning etter fullført program, resultatkravet er 55%

# Grunnskole for voksne § 4A-1

- 246 av 430 kommuner har grunnskoletilbud for voksne(GSI 10/11)
- 5471 voksne mottar ordinær grunnskoleopplæring(GSI 10/11)

# Videregående opplæring for voksne

## § 4A-3

(fra og med fylte 25 år)

- 24 263 voksne deltakere
- 20% er voksne med innvandrerbakgrunn

# Kompetansereformen 1999/2000

## *Livslang læring*

- Skulle satse på den gruppen voksne som manglet grunnleggende ferdigheter og som ikke hadde fullført videregående opplæring.
- Antallet deltakere i grunnopplæringa for voksne har ikke økt siden da.



# Utfordringer

- Manglende samordning av det forvaltningsmessige ansvaret for grunnopplæringen for voksne:
- Forvaltes av to departement:  
Kunnskapsdepartementet og  
Barne- likestillings- og  
inkluderingsdepartementet
- To lovverk: Introduksjonsloven og  
opplæringsloven

- Lite samarbeid mellom kommunene og fylkeskommunene
- Det er mange aktører: offentlige, private og frivillige tilbydere
- *St.m. Utdanningslinja:*
  - Kombinasjonen arbeid og utdanning burde bli mer vanlig
  - Utvikle et mer fleksibelt system
- Grensesnittet mellom NAV og Utdanningssektoren er uavklart

- Lite koordinering av innvandrerbefolkningens behov for arbeidsmarkedstiltak og opplæringstiltak
- Økonomi er en barriere: kan miste stønad til livsopphold når de oppgraderer formalkompetansen og må ta studielån

- *Det er betydelige uløste oppgaver knyttet til voksnes deltakelse i grunnopplæringen og en svak nasjonal styring på dette området*  
( Østbergutvalget og Fordelingsutvalget)

# Helhetlig reform av opplæringstilbudet for voksne innvandrere

- Egen utredning av innhold og organisering av voksenopplæringa og hvordan den best mulig kan samordnes med grunnleggende kvalifisering (norskopplæring og intro-program) slik at den samsvarer bedre med elevsammensetningen og de krav deltakerne møter i et moderne arbeidsliv

## Hensikten med en reform:

- Å skal sikre at alle får mulighet til å delta i arbeids – og samfunnsliv, og å bekjempe og på sikt fjerne analfabetismen

# Forslag om **et eget utvalg** for å gjennomgå dagens opplæringstilbud for voksne innvandrere

- Gi en samlet oversikt over dagens opplæringstilbud
- Kartlegge innvandrernes behov
- Utrede et lengre og spesialtilpasset løp for analfabeter
- Utrede en felles ressursutnyttelse mellom introduksjonsordningen og voksenopplæringen

- Foreslå hvordan en kan styrke informasjonsarbeidet rundt opplæringstilbudet til voksne innvandrere
- Vurdere modeller for inntektssikring i kombinasjon med opplæring
- Utrede hvordan en kan styrke opplæringstilbudets kopling til arbeidslivet ved å sikre et bedre grensesnitt til NAV



- Vurdere egnede opplæringsmodeller for voksne innvandrere
- Utarbeide krav til relevant godkjent , formell utdanning for lærer i voksenopplæringen
- Utrede behovet for egen læreplan for grunnopplæring for voksne innvandrere
- Se på tilpasset språkopplæring for ansatte i profesjonsutøvende yrker
- Se på regionale løsninger og de muligheter som ligger i IKT løsninger

# Vokseneskole ?

# Introduksjonsprogram

- Bevilge prosjektmidler til å utvikle bedre innhold, organisatoriske løsninger og tilpasninger til grupper med spesielle behov
- Øke antall kommuner som formulerer resultatmål
- Aktivitetstilbud og aktivitetsplikt
- Tett samarbeid mellom aktører **før** avsluttet program
- Sikre forsvarlig forvaltningspraksis ute i kommunene

# Norskopplæringen

- Økt bruk av kombinasjon av norskopplæring og arbeidstreningstilbud i regi av NAV
- Finansiering av bedriftsbasert norskopplæring
- Kunnskaps- og metodeutvikling i å kombinere norskopplærings- og yrkesopplæringstiltak
- Opprette veileder for innhold og organisering av norskopplæringa i hvert fylke/region

# Arbeidsinnvandrere

- Gratis grunnleggende norskopplæring for arbeidsinnvandre

- Utvikle bedre kartleggingsverktøy for å identifisere lese- og skrivevansker hos voksne innvandrere
- Styrke finansieringsordninger for spesielle grupper
- Styrke finansieringen til opprettelse av flere Ny Sjanse prosjekter

# Stortingsmelding våren 2012 Påvirking?